

Social Work & Education

©SW&E. 2026

Литовченко, О., Іванова, І. (2026). Українське студентство як вразлива група населення в умовах війни. *Social Work and Education*, Vol. 13, No. 1 pp. 212-221. DOI: 10.25128/2520-6230.26.1.15

УДК 37.013.42

DOI: 10.25128/2520-6230.26.1.15

Олена ЛИТОВЧЕНКО,
доктор педагогічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач відділу позашкільної
освіти, Інститут проблем
виховання Національної академії
педагогічних наук України,
Україна;
elenalitovchenko@ukr.net,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8696-9610>

Ірина ІВАНОВА,
кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
психології, соціальної роботи і
педагогіки Університету
«Україна», Україна;
irboriv@gmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8735-1796>

Статус статті:

Отримано: січень 30, 2026

1-перезиття: березень 16, 2026

Прийнято: березень 30, 2026

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО ЯК ВРАЗЛИВА ГРУПА НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті висвітлюються результати дослідження особливостей соціальної вразливості здобувачів вищої освіти в умовах війни. Вразливість в соціальній роботі ми розглядаємо як наявність ризиків потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників, зокрема таких, як війна. В рамках дослідження проведено аналіз міжнародних звітів, національних і зарубіжних наукових досліджень у сфері соціальної вразливості, соціальної роботи з вразливими групами населення; опитування 646 здобувачів вищої освіти Університету «Україна» в різних регіонах України і зарубіжжі; визначено найбільш вразливі групи студентів; ідентифіковано ризики потрапляння студентів у СЖО; схарактеризовано потреби у соціальній і психологічній допомозі і підтримці; встановлено зв'язок між соціальними умовами життя і потребою у психологічній допомозі і підтримці.

Зроблено висновки про необхідність підтримки здобувачів освіти, створення безпечного освітнього середовища, формування мережі соціальних зв'язків і контактів, які базуються на цінностях емпатії, взаємодопомоги, поваги, забезпечують зменшення соціальної вразливості та збереження соціального і психологічного здоров'я.

Ключові слова: вразливість, соціальна вразливість, складні життєві обставини, студенти, здобувачі вищої освіти, ветерани війни, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи.

ВСТУП

Поняття «*вразливість*» (англ. *vulnerabilities*) актуалізувалося у світовому вимірі в епоху численних криз, потрясінь, військових конфліктів. Це явище поруч із феноменом «*крихкості*» (англ. *fragility*), що впливає на соціальні контексти, розглядається у матеріалах звіту Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) «Стани крихкості 2025» (States of Fragility 2025). Поняття «*крихкість*» (*fragility*) визначається ОЕСР як поєднання підвищеного ризику та недостатніх можливостей реагування держави, системи та/або спільнот щодо управління, поглинання чи пом'якшення цих ризиків. Документ містить аналітичні та статистичні матеріали про країни світу, які перебувають у найбільш нестабільних ситуаціях.

В умовах російсько-української війни поняття «*вразливість*» значною мірою актуалізовано для усіх громадян України. Особливої уваги потребують українські діти і молодь, які є найбільш *вразливою до ризиків* (англ. *vulnerability to risks*³) соціальною групою (Sysoieva, Lytovchenko, & Kunytsia, 2025).

Студентська молодь в умовах ризиків воєнного часу переживає значні соціальні й психологічні труднощі, пов'язані із невизначеністю, загрозами втрат; потребує підтримки в адаптації до умов навчання тощо. Соціальні дослідження, що репрезентують проблеми «вразливості» української молоді, сприятимуть не лише актуалізації проблем, але також пошуку шляхів підтримки найбільш вразливих груп.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання «соціальної вразливості» людей і спільнот, підтримки і супроводу представників вразливих груп населення є предметом уваги багатьох зарубіжних дослідників. Наукові публікації у такому контексті висвітлюють важливі питання: підтримка людей з інвалідністю як вразливої групи населення (Domańska, 2018); вразливі групи: перспектива нової концепції в праві Європейської конвенції з прав людини (Peroni, & Timmer, 2013); вразливі групи населення, прогнозування та попередження як предмет дослідження у сфері соціальних наук (Phillips, & Morrow, 2007) та інші. Зважаючи на актуалізацію проблеми вразливості різних груп населення в умовах викликів воєнного часу в українському науковому дискурсі наявні наукові, науково-методичні праці, що розкривають аспекти проблеми: поняття «вразливі групи населення» у міжнародному та національному праві, підходи і дефініції (Андрусишин, 2022; Кондур, 2024); система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні; механізми створення та здійснення соціальних виплат; соціальне забезпечення (Павлюк, & Юрчик, 2022); питання розвитку соціальної роботи із вразливими сім'ями і дітьми, запровадження оптимальних моделей її організації в громаді (Петрочко, & Кияниця, 2017) та інші. Утім соціальні дослідження, які висвітлюють різні аспекти соціального становлення, підтримки і захисту дітей та молоді як найбільш вразливих груп в умовах війни, наразі є актуальними.

Мета статті – висвітлити результати дослідження особливостей соціальної вразливості здобувачів вищої освіти в умовах війни в Україні.

³ Термінологія звіту «Стани крихкості 2025» (States of Fragility 2025).

Проблема соціальної вразливості здобувачів вищої освіти в Україні в умовах війни визначається різноманітністю когорти студентства, рядом факторів, в яких відбувається освітній процес, таких як: *освітні*: перехід закладів вищої освіти переважно до умов онлайн-навчання; *вікові*: наявність студентів «нетрадиційного віку» від 25 років і старші; *соціально-політичні*: до складу сучасного студентства входять ветерани війни, люди з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи. Складні умови життя можуть спровокувати у здобувачів вищої освіти потрапляння у складні життєві обставини (СЖО), неможливість самостійного розв'язання соціальних, психологічних, економічних проблем, проблем із виконанням виховних функцій сім'ї і вимог освітнього процесу, призвести до необхідності отримання професійної допомоги і підтримки.

Вразливість у соціальній роботі ми розглядаємо в правовому контексті як наявність ризиків потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників (Про соціальні послуги, 2019).

Постає завдання – попередження та мінімізація ризиків потрапляння здобувачів освіти як вразливої групи населення до складних життєвих обставин.

В рамках дослідження проведено аналіз національних і зарубіжних наукових досліджень у сфері соціальної вразливості здобувачів вищої освіти; опитування 646 здобувачів вищої освіти Університету «Україна» в різних регіонах України і зарубіжжі; визначено найбільш вразливі групи студентів; ідентифіковано ризики потрапляння студентів у СЖО; схарактеризовано потреби у соціальній і психологічній допомозі і підтримці; встановлено зв'язок між соціальними умовами життя і потребою у психологічній допомозі і підтримці.

Було зроблено припущення, що найбільший ризик потрапляння в СЖО мають студенти з числа ветеранів війни, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб; особливості соціальних умов життя здобувачів освіти визначаються потребами у допомозі і підтримці; успішність освітньої інклюзії студентів залежить від соціальної інклюзії.

Дослідження проводилось в рамках наукової теми кафедри психології, соціальної роботи та педагогіки Університету «Україна» «Соціальна робота із вразливими групами населення в умовах війни в Україні».

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Основу дослідження складає емпірична частина, в межах якої використовувались кількісні і якісні методи опитування з використанням сучасного методу збору даних CAWI (Computer-Assisted Web Interviewing) для респондентів, які користуються Інтернетом. Здобувачі освіти отримали анкети у вигляді google-форми через email, месенджери, соцмережі, що дозволило відповідати на запитання без участі інтерв'юера з автоматичним зберіганням даних. Відповіді на відкриті запитання були проаналізовані за допомогою контент-аналізу.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

В опитуванні взяли участь 646 респондентів, які перебували у 16 регіонах України і зарубіжжі (5 країн). Географія дослідження: Україна (місто Київ і Київська область, місто Вінниця і Вінницька область, Донецька область, місто

Житомир і Житомирська область, Закарпатська область, Запорізька область, місто Івано-Франківськ, місто Кропивницький і Кіровоградська область, місто Луцьк, місто Миколаїв і Миколаївська область, Одеська область, місто Рівне і Рівненська область, місто Тернопіль, Харківська область, місто Хмельницький і Хмельницька область, місто Чернігів і Чернігівська область. Зарубіжжя: Словаччина, Польща, Ірландія, Італія, Нідерланди.

Розподіл респондентів:

- за статтю: чоловіки – 56,7%, жінки – 43,3%;
- сімейним становищем: одружені – 50,9%, не одружені – 49,1%;
- наявністю дітей: мають дітей – 49,2%, не мають дітей – 50,8%;
- трудовою зайнятістю: 70,1 % працюють, із них працюють за фахом – 26,3%;
- постійним місцем проживання: місто – 68,3%, сільська місцевість – 31,7%; перебувають за кордоном – 3,1%. На запитання «Якщо Ви покинули свій дім через війну в Україні, який має правовий статус у країні перебування» респонденти відповіли, що мають статус біженця, тимчасово переміщеної особи, тимчасового захисту.

Критеріями ризику потрапляння здобувачів вищої освіти в СЖО визначено такі: *самоідентифікація студентів, віднесення себе до вразливої групи населення, або таких, що перебувають в СЖО; матеріальне становище; стан здоров'я; шкода, яка завдана військовими діями; втрата соціальних можливостей і соціальних зв'язків; психологічний стан.*

Студентам було запропоновано перелік можливих ризиків потрапляння у складні життєві обставини: інвалідність; загальне погіршення здоров'я; бездомність; безробіття; малозабезпеченість; втрата соціальних, сімейних зв'язків; шкода, завдана бойовими діями, терористичним актом, збройним конфліктом, тимчасовою окупацією; втрата можливості навчатись у ЗВО офлайн; втрата можливості займатись улюбленими справами.

Подаємо основні результати опитування за визначеними критеріями (відповіді респондентів на відкриті запитання подаємо зі збереженням орфографії та авторського стилю).

Самоідентифікація студентів, віднесення себе до вразливої групи населення, або таких, що перебувають в СЖО. 11,9% студентів вважають, що мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та, або внутрішніх чинників, важко відповісти – 36,5%, немає таких ризиків – 51,5%.

Матеріальне становище. Основним ризиком для більшості студентів є погіршення матеріального становища внаслідок військових подій у країні, що визначається рівнем потреби у фінансовій допомозі (42,6%) і житлі (10,7%).

Стан здоров'я. Частина студентів (2,47%) вважають, що їм загрожує загальне погіршення стану здоров'я, «ризик погіршення здоров'я через діабет», «ПТСР» (постравматичний стресовий розлад), «загальне погіршення фізичного стану», «інвалідність», «погіршення ментального здоров'я». Потребу у лікуванні мають 12,5%, фізичній реабілітації – 6,8% студентів.

Наявність шкоди, яка завдана військовими діями: «шкода, завдана бойовими діями», «збройним конфліктом», «тимчасовою окупацією», «шкода, завдана країною

терористів»; «ризики – травма коліна, не можу займатись спортом, перебуваю деякий час в зоні бойових дій», «алкоголізм», «постійний стрес», «я на війні – без статусу, але дім в окупації», «звісно на війні ні від чого не застрахований», «я військовий, цим все сказано», «небажання звикати і адаптовуватись, так як зміна цього всього від тебе не залежить повністю», «не маю жодного правового статусу в іншій країні», «більше трьох років в зоні бойових дій, і весь час є загроза, допомога – повернутись додому живим», «війна в Україні несе безліч ризиків для кожного з нас, кожен ризик має свої наслідки, і вони можуть впливати на різні аспекти життя», «більше трьох років – в зоні бойових дій, і весь час є загроза, травматизм, смерть», «шкода через бойові дії, втрата можливостей навчання для дітей», «окупація», «збройний конфлікт, кожен виїзд в зону бойових дій може стати останнім, звісно – на війні ні від чого не застрахований, тому це складне питання», «в країні війна, зараз ніхто ні від чого не застрахований».

Втрата можливостей і соціальних зв'язків: «втрата можливості навчання у ЗВО офлайн», «безробіття», «втрата можливостей займатись улюбленою справою»; «втрата сімейних зав'язків»; «втрата соціальних близьких контактів, постійне очікування якоїсь втрати, або людини близької, або оточення, або зміни перебування, де ти вже звик», «у мене тато зник безвісти в Курській області, нічого гіршого вже не загрожує». Потреби у поєднанні сімейних зав'язків мають 11,6% студентів, зв'язки із друзями, колегами – 17,8%, контакти з однокласниками – 5,7%.

Психологічний стан. Студенти зазначають про «погіршення психоемоційного стану», «відчуття покинутості, самотності, байдужості», «комунікації із людьми стали сприйматись важче», «почався тремор рук, підвищене серцебиття навіть без стресових факторів», «постійний стрес», «переживання», «стреси».

Частина студентів зазначають, що мають потребу у допомозі для виконання вимог навчального процесу – 17,8%, а також потребують «психологічної допомоги»; «психічної підтримки»; «допомоги у розумінні всіх бюрократичних процесів і їх нюансів»; «моральної допомоги»; «хочеться більше активностей з однокласниками (заходи, естафети і т.д.)»; «повернутись додому бажано живим»; «миру»; «особистого простору»; «лікування психічного здоров'я»; «в цілому все нормально, але грошей завжди треба більше, таке життя»; «розуміння, підтримка, віра»; «щоб нас привели до миру»; «закінчення війни, відчуття свободи» та ін.

10,1% респондентів звертались за допомогою до організацій соціальної сфери з питань: *житла* – реєстрації житла для переселенців; *матеріальної і гуманітарної допомоги* – отримання субсидії, фінансової допомоги, пільг для учасника бойових дій, продуктових наборів для сімей військовослужбовців, зимової підтримки, ваучера на освіту; оформлення дітей, оплати навчання; *соціальної підтримки людей з інвалідністю* – державної допомоги особам з інвалідністю, надання послуг людям з інвалідністю, отримання посвідчень про інвалідність у пенсійному фонді, щодо реабілітації дитини з інвалідністю; *медико-соціальної і психологічної допомоги* – звернення до невролога, отримання медикаментів, проходження курсу реабілітації за рахунок державних коштів, реабілітації за станом здоров'я, безкоштовної психологічної допомоги, особистої терапії; працевлаштування; духовної підтримки; реєстрування новонародженої дитини у центрі надання адміністративних послуг.

Група ризику потрапляння у складні життєві обставини

Одну четверту респондентів (20,8%) складає *група ризику потрапляння у складні життєві обставини*: особи з інвалідністю (7%), ветерани війни (5%), внутрішньо переміщені особи (8,8%). Серед них від загальної кількості респондентів віком до 18 років – 1,5%, 18-24 роки – 5,1%, 25-35 років – 3,8%, 36-46 років – 4%; 46 років і старші – 3,4%; жінок – 9,2%, чоловіків – 8,6%.

60% студентів групи ризику вважають, що мають ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та внутрішніх чинників: 6,8% ветерани війни відносять себе до групи ризику, найвищий ризик потрапляння в СЖО – 0,8%, важко відповісти – 7,7%; 5% людей з інвалідністю вважають, що мають ризик потрапляння в СЖО, найвищий ризик – 0,8%, важко відповісти – 13,7%, нічого не загрожує – 1,7%; 8,6% внутрішньо переміщених осіб відносять себе до групи ризику, найвищий ризик потрапляння в СЖО – 2,5%, важко відповісти – 12%.

Дана група респондентів характеризується потребами у поєднанні соціальних зв'язків, фінансовій допомозі і житлі, вживанні транквілізаторів та заспокійливих засобів, психологічній допомозі, соціальних послугах в організаціях соціальної сфери, допомозі щодо виконання вимог навчального процесу, лікуванні і фізичній реабілітації (Таблиця 1).

Таблиця 1: Потреби у допомозі здобувачів освіти «групи ризику»

Вид допомоги	Кількість респондентів
Поєднання соціальних зв'язків	25,86% з них ветеранів – 7,75%, особи з інвалідністю – 6,89%, ВПО – 12,9%
Фінансова допомога + житло	23,27% <i>фінансова допомога + житло – 26,7%, фінансова допомога – 14,6%, житло – 12%</i>
Вживання заспокійливих ліків, транквілізаторів	22,4% ветерани – 8,6%, особи з інвалідністю – 6,89%, ВПО – 6,89%
Психологічна допомога	22,4% ветерани – 4,64%, особи з інвалідністю – 12,76%, ВПО – 12,76%
Соціальні послуги в організації соціальної сфери	19,82% ветерани – 4,31%, особи з інвалідністю – 8,6%, ВПО – 6%
Допомога щодо виконання вимог навчального процесу	13,7% ветерани – 2,5%, особи з інвалідністю – 4,3%, внутрішньо переміщені особи – 6,8%
Лікування і фізична реабілітація	<i>лікування і реабілітація 13,7%: ветерани – 3,44%, особи з інвалідністю – 8,6%, ВПО – 1,7%</i> <i>лікування 6%: ветерани – 0,86%, особи з інвалідністю – 3,44%, ВПО – 1,7%</i> <i>реабілітація 10%: ветерани – 1,7%, особи з інвалідністю – 8,6%</i>

У переважній більшості представники «групи ризику» – це люди, які пережили травмуючий досвід, пов'язаний із наслідками і шкодою, завданою військовими і бойовими діями, інвалідизацією, тимчасовою окупацією, втратою соціальних, сімейних зв'язків, можливостей у самореалізації. Характерною особливістю цих студентів є дорослий вік, наявність сім'ї і дітей. Найвищий відсоток потреб – у поєднанні соціальних зв'язків з родичами, друзями, колегами, необхідністю взаємодіяти з одногрупниками, розв'язанні труднощів у спілкуванні із різновіковою аудиторією учасників освітнього процесу. Студенти з інвалідністю переживають соціальні і психологічні навантаження у зв'язку із труднощами у пересуванні в укриття під час повітряної тривоги.

Потреби у фінансуванні пов'язані із всіма можливими втратами внаслідок війни: втрати домівки і місця проживання, інвалідизацією, підвищення витрат на лікування, реабілітацію, придбання необхідних засобів для виживання і облаштування житла.

6% студентів, які вживають заспокійливі ліки і транквілізатори, висловлюють потребу у соціальних зв'язках, їх відновленні (відновленні сімейних зв'язків, зв'язків із друзями, колегами, одногрупниками). 10,3% студентів висловлюють потребу у психологічній допомозі і потребу у соціальних зв'язках (відновленні сімейних зв'язків, зв'язків із друзями, колегами, одногрупниками). 12% студентів мають потребу у психологічній допомозі на фоні слабкої психологічної та емоційної підтримки сім'ї або її відсутності.

Відповіді на запитання щодо звернення частини студентів до організацій соціальної сфери свідчить про нерозуміння та відсутність обізнаності щодо змісту діяльності соціальних служб, ототожнення медичної допомоги із соціальною. Традиційно люди з інвалідністю з дитинства мають більший досвід взаємодії із організаціями соціальної сфери.

У процесі навчання студенти з числа ветеранів війни, осіб з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб потребують особистісно орієнтованого підходу, особливо у період освітньої адаптації в перший семестр навчання. Від них можна почути, що вони втратили навички вчитись, оскільки давно закінчили школу, або інший навчальний заклад, їм важко балансувати між сім'єю, батьківськими обов'язками, роботою, військовою службою, новим місцем проживання і навчанням, взаємодіяти зі студентами, які молодші за віком.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження виявило значну вразливість студентів за визначеними критеріями (*самоідентифікація студентів, віднесення себе до вразливої групи населення, або таких, що перебувають в СЖО; матеріальне становище; стан здоров'я; шкода, яка завдана військовими діями; втрата соціальних можливостей і соціальних зв'язків; психологічний стан*). Попри такі висновки, зафіксовано відсутність студентів, які б зазначили, що вони, або їхні сім'ї проходять соціальний супровід в центрах соціальних служб як особи, які перебувають у складних життєвих обставинах. Більшість здобувачів освіти виявляють самостійність, автономність у розв'язанні проблем, з якими стикаються, спираючись на ресурси сім'ї і свого найближчого соціального оточення.

Найбільші труднощі та потреби у допомозі відчувають студенти *групи ризику потрапляння у складні життєві обставини* (особи з інвалідністю, ветерани війни, внутрішньо переміщені особи). Дана група здобувачів освіти потребує соціальної інклюзії та інтеграції в освітній простір, створення безпечного освітнього середовища, формування соціального капіталу, мережі соціальних зв'язків і контактів, які базуються на цінностях емпатії, толерантності, взаємодопомоги, поваги, доброзичливості; забезпечують зменшення соціальної вразливості та збереження у здобувачів вищої освіти соціального і психологічного здоров'я.

Відповідні завдання знаходяться в полі уваги та поступово вирішуються в освітньому середовищі Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» – вишу, що має значний досвід інклюзії, безбар'єрності, соціальної підтримки найбільш вразливих студентів.

ЛІТЕРАТУРА

Андрусишин, Н. (2022). Соціальна вразливість населення: дефініції, підходи до розуміння та оцінювання. *Економіка та суспільство*. Випуск № 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1216/1171>

Кияниця, З.П., & Петрович, Ж.В. (2017). Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми : посіб. у 2-х ч.; Ч. I. Сучасні орієнтири та ключові технології. Київ: ОБНОВА КОМПАНІ.

Кондур, В.А. (2024). Поняття вразливі групи населення у міжнародному та національному праві. *Аналітично-порівняльне правознавство*. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.114>

Павлюк, Т., & Юрчик, І. (2022). Система соціального захисту найбільш вразливих верств населення в Україні. *Економіка та суспільство*, (39). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-63>

Про соціальні послуги. Закон України 2671-VIII, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

Brenda, D. Phillips & Betty Hearn Morrow. (2007). Social Science Research Needs: Focus on Vulnerable Populations, Forecasting, and Warnings. *Natural Hazards Review*, Vol. 8, No. 3, August 1, 2007.

Domańska, M. (2018). People with Disabilities as a Vulnerable Group. The Concept of Protection of the Rights of Vulnerable Groups. *Białostockie Studia Prawnicze*, vol. 23 nr 4. DOI: 10.15290/bsp.2018.23.04.02

Peroni, L., Timmer, A. (2013). Vulnerable groups: The promise of an emerging concept in European Human Rights Convention law. *International Journal of Constitutional Law*, Volume 11, Issue 4, October 2013, Pages 1056–1085. <https://doi.org/10.1093/icon/mot042>

Sysoieva, S., Lytovchenko, O., Kunytsia, T. (2025). Pedagogical practices of overcoming personal fragility and social limitations in Ukrainian students during the war. *Culture – Society – Education* no. 2(28), Poznań, pp. 7-26, Adam Mickiewicz University Press. URL: <https://doi.org/10.14746/kse.2025.28.2.x>

States of Fragility 2025. (2025). OECD. URL: <https://www3.compareyourcountry.org/states-of-fragility/overview/0/>

UKRAINIAN STUDENTS AS A VULNERABLE POPULATION GROUP IN WAR CONDITIONS

Olena LYTOVCHENKO, Doctor of Science in Pedagogy, Senior Researcher, Head of the Department of Out-of-School Education, Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Ukraine; elenalitovchenko@ukr.net

Iryna IVANOVA, Candidate of Pedagogical Sciences, docent, Associate Professor of the Department of Psychology, Social Work and Pedagogy, University «Ukraine», Ukraine; irboriv@gmail.com

Abstract. The article highlights the results of a study of the features of social vulnerability of higher education students in wartime. Vulnerability is studied as a natural human tendency to instability and at the same time the ability to recover from difficult life circumstances; according to common features or the established identity of a person or group of people; understanding it as an integral part of the social situation and social position, in which a person is unable to overcome the situation on their own; certain stages of transition from one stage of life to another. We consider vulnerability in social work as the presence of risks of falling into difficult life circumstances due to the influence of adverse external and/or internal factors, in particular, such as war. The study analysed international reports, national and foreign scientific research in the field of social vulnerability, social work with vulnerable groups of the population; surveyed 646 higher education students of the University of Ukraine in different regions of Ukraine and abroad; identified the most vulnerable groups of students; identified the risks of students getting into SJS; characterized the needs for social and psychological assistance and support; established the connection between social living conditions and the need for psychological assistance and support.

The conducted study revealed the absence of students who would indicate that they or their families undergo social support in social service centres as individuals in difficult life circumstances. The majority of students demonstrate independence and autonomy in solving the problems they face, relying on the resources of the family and their immediate social environment. This group of education seekers needs social inclusion and integration into the educational space, the creation of a safe educational environment, the formation of social capital, a network of social ties and contacts that are based on the values of empathy, tolerance, mutual assistance, respect, and goodwill, and ensure the reduction of social vulnerability and the preservation of social and psychological health among higher education seekers.

Conclusions were drawn about the need to support education seekers, create a safe educational environment, form a network of social ties and contacts that are based on the values of empathy, mutual assistance, and respect, ensure the reduction of social vulnerability and the preservation of social and psychological health.

Keywords: vulnerability, social vulnerability, difficult life circumstances, students, higher education students, war veterans, people with disabilities, internally displaced persons.

References

Andrusyshyn, N. (2022). Social vulnerability of the population: definitions, approaches to understanding and assessment. *Economy and society*. Issue No. 37. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1216/1171> [in Ukrainian]

Kiyanytsia, Z.P., & Petrochko, Zh.V. (2017). Social work with vulnerable

families and children: manual in 2 parts; Ch. I. Modern guidelines and key technologies. Kyiv: OBNOVA KOMPANI. [in Ukrainian]

Kondur, V.A. (2024). The concept of vulnerable population groups in international and national law. *Analytical and comparative jurisprudence*. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.04.114> [in Ukrainian]

Pavlyuk, T., & Yurchik, I. (2022). The system of social protection of the most vulnerable segments of the population in Ukraine. *Economy and Society*, (39). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-63> [in Ukrainian]

On social services. Law of Ukraine 2671-VIII, 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>

Brenda, D. Phillips & Betty Hearn Morrow. (2007). Social Science Research Needs: Focus on Vulnerable Populations, Forecasting, and Warnings. *Natural Hazards Review*, Vol. 8, No. 3, August 1, 2007.

Domańska, M. (2018). People with Disabilities as a Vulnerable Group. The Concept of Protection of the Rights of Vulnerable Groups. *Białostockie Studia Prawnicze*, vol. 23 nr 4. DOI: 10.15290/bsp.2018.23.04.02

Peroni, L., Timmer, A. (2013). Vulnerable groups: The promise of an emerging concept in European Human Rights Convention law. *International Journal of Constitutional Law*, Volume 11, Issue 4, October 2013, Pages 1056–1085. <https://doi.org/10.1093/icon/mot042>

Sysoieva, S., Lytovchenko, O., Kunytsia, T. (2025). Pedagogical practices of overcoming personal fragility and social limitations in Ukrainian students during the war. *Culture – Society – Education* no. 2(28), Poznań, pp. 7-26, Adam Mickiewicz University Press. URL: <https://doi.org/10.14746/kse.2025.28.2.x>

States of Fragility 2025. (2025). OECD. URL: <https://www3.compareyourcountry.org/states-of-fragility/overview/0/>

Article history:

Received: January 30, 2026;

1st Revision: March 16, 2026;

Accepted: March 30, 2026.